

**Beredskab til forebyggelse,
opsporing og håndtering af sager med
vold og seksuelle overgreb mod børn og unge
2014**

Børnehuset Troldehøj

Indledning

Ifølge Servicelovens § 19 stk. 5, skal kommunerne udarbejde et beredskab til forebyggelse, tidlig opsporing og behandling af sager om overgreb mod børn og unge. Beredskabet skal udformes skriftligt, vedtages af byrådet og offentliggøres. Efter Servicelovens § 50 a, skal der også oprettes Børnehuse i alle regioner, hvis opgave er, at kunne undersøge et barns eller en ungs forhold, når der er mistanke eller viden om, at barnet eller den unge har været udsat for overgreb. Helsingør Kommune er knyttet til Børnehus Hovedstaden.

Den enkelte enhed i kommunen der arbejder med børn og unge skal udarbejde deres egen handleplan for håndtering af følgende 3 områder:

- Behandling af sager om vold og seksuelle overgreb
- Tidlig opsporing af vold og seksuelle overgreb
- Forebyggelse af vold og seksuelle overgreb

Nærværende kan, sammen med den enkelte enheds egne overvejelser, beslutninger, samt forebyggelsespolitik, udgøre denne handleplan. Det vil i det følgende fremgå hvilke overvejelser og beslutninger den enkelte enhed skal tilføje, for at leve op til lovens intention.

Målgruppen

Handleplanen er gældende for alle medarbejdere i Helsingør kommunes enheder der arbejder med børn og unge. Alle medarbejdere skal vide, hvordan man handler vedrørende mistanke om vold og overgreb mod børn. Det vil sige, at alle medarbejdere skal kende nærværende beredskabsplan.

Definitioner¹

Vold er en handling eller en trussel, der intimiderer en anden persons integritet, eller som skræmmer, smerter eller skader personen. Volden kan have samme effekt på andre personer, der overværer eller overhører handlingen. Volden kan både være en bevidst handling eller en handling, der sker i affekt. Uanset typen af vold, der begås mod et barn, så er der tale om en adfærd fra forældre eller andre omsorgsgivere, som er ødelæggende for, eller forhindrer udviklingen af et positivt selvbillede hos barnet. Enhver form for vold bringer barnets udvikling og sundhed i fare. Vold er kendetegnet ved, at barnet ikke frivilligt indgår i handlingen.

Seksuelle overgreb mod børn er karakteriseret ved følgende: Den voksne udnytter barnets tillid. Det seksuelle overgreb krænker barnets integritet. Det er en handling, som barnet ikke kan forstå eller misforstår, og som barnet ikke er modent til at give samtykke til. Det seksuelle overgreb er udtryk for den voksnes behov og på den voksnes betingelser, eller et udtryk for børn og unge, der udsætter andre børn og unge for seksuelt grænseoverskridende adfærd. Det er en handling, som overskrider samfundets lovgivning og den almindelige moral.²

---

¹ Definitionerne tager afsæt i de definitioner, som SISO anvender for vold og seksuelle overgreb

² Se Straffeloven §§ 210, 216, 222,223, 224, 230, 232, 235

Handleplan for sager om vold og seksuelle overgreb

Graden af bekymring er anvisende for, hvordan vi skal agere.

Har vi:

- Bekymring?
- Mistanke?
- Sikker viden?

Vi anvender Børnelinealen og Seksuel Adfærdsguide til at afdække graden af bekymring³, som findes på Kilden,

<https://helsingor.familiedialog.dk/resources/Bornelinial.samlet.pdf>

Bekymring

En bekymring er en diffus oplevelse af, at der er noget galt med et barn eller i dets familie. Her er ikke tale om, at man har konkret viden om en konkret handling begået af en bestemt person. Bekymringen alene bør derfor i første omgang føre til observation af barnet/den unge i en periode og evt. samtale med forældrene, det skal dog overvejes nøje, hvis bekymringen går på, om det er forældrene der begår overgreb (fysisk, psykisk eller seksuelt) mod barnet eller den unge. Som medarbejder skal man drøfte sin bekymring med sin leder og aftale observation af barnet og evt. samtale med forældrene. Tværfagligt Forum samt Børnelinealens seksuelle adfærdsguide skal konsulteres.

Mistanke

Mistanke forstås som mere end blot en bekymring. Mistanken handler fx om, at barnet eller den unge har været udsat for en seksuel grænseoverskridende adfærd eller fysisk eller psykisk voldelig handling fra enten en voksen eller et andet barn. Mistanken kan opstå på baggrund af en nærmere observation af barnet, barnets egne udsagn om hændelser, der har fundet sted, udsagn fra andre, eller oplysninger man har fået fra anden side. Som medarbejder skal man drøfte sin mistanke med sin leder, og der skal udarbejdes en underretning. Der samarbejdes med rådgiver fra Familierådgivningen i det afklarende forløb. Hvis tidsperspektivet tillader det, og sagens karakter taler for det, kan der søges råd og vejledning i Tværfagligt Forum.

Viden

Konkret viden handler om de situationer, hvor et barn har været udsat for en konkret handling i form af overgreb fysisk, psykisk eller seksuelt, begået af en eller flere personer. Denne viden kan komme fra udsagn fra barnet selv, eller fra vidner eller fra tilståelse fra den person, som har udsat barnet eller den unge for overgreb. Som medarbejder skal man drøfte sin viden med sin leder, og der skal udarbejdes en underretning.

---

³ Se evt. også bilag 1 Mulige tegn og reaktioner

Hvem retter mistanken sig mod?

Ved sikker viden om at et barn eller en ung bliver, eller er blevet, udsat for vold eller seksuelt overgreb, er du som medarbejder forpligtet til at underrette:

Familierådgivningen tlf. 49 28 28 28/25 31 33 36

udenfor Familierådgivningens åbningstid:

Den Sociale Døgnvagt via

Nordsjællands Politi tlf. 49 21 14 48 eller 49 27 14 48

Hvis der er mistanke om vold eller seksuelt overgreb

Hvis du har en mistanke, der retter sig mod forældrene, skal du drøfte og afklare din mistanke med kollegaer og din leder. Tal ikke med forældrene om det, medmindre det er nøje overvejet, tal ikke med andre, der ikke er involverede i sagen. Fasthold en normal hverdag for barnet. Vis omsorg for barnet, lyt til barnet, men udsørg ikke barnet om detaljer vedrørende det mulige overgreb. Observér og nedskriv dine observationer.

Hvis din mistanke retter sig mod en kollega, kontakt din leder – og kun din leder. Din leder har ansvaret for at gå videre med sagen. Leder skal rette henvendelse til Centerchefen for Dagtilbud og Skoler og i samarbejde med Center for Politik og Organisation vil det videre forløb blive koordineret.

Hvis din mistanke retter sig mod et andet barn/ung eller en gruppe af børn/unge, eller hvis du direkte overrasker børnene/de unge i situationen, så spørg på en neutral måde, hvad de leger/laver. Lyt til børnene, undgå at afhøre dem. Nedskriv hændelsen, og drøft hændelsen med dine kolleger og din leder. Hvis det bliver afklaret, at der har været tale om en voldelig eller seksuel handling skal forældrene straks indkaldes til et møde, hvor de orienteres om hændelsen. Søg sparring i forhold til det videre forløb eller underretning i Familierådgivningen.

Leg og aktiviteter, der vækker mistanke om et seksuelt overgreb, skal altid afstedkomme en underretning både i forhold til det barn/de børn, der er blevet udsat for overgrebet og i forhold til det barn, der har udsat et andet barn/børn for overgreb.

Skærpet underretningspligt

Som medarbejder i enheden har du skærpet underretningspligt. Der skal indsendes en underretning, hvis du under udøvelsen af dit job får kendskab, eller grund til at antage, at et barn har behov for særlig støtte eller har været udsat for overgreb. Underretningspligten er personlig, hvilket vil sige, at hvis du, som medarbejder, har mistanke eller sikker viden om vold eller seksuelle overgreb, og ingen andre indsender en underretning, - så er det dig der skal gøre det! Der er altid hjælp at hente i Familierådgivningen.

Underretninger

Skal du skrive en underretning, skal du, som hovedregel, først drøfte sagen med din leder. I Helsingør kommune anvendes underretningsformularen, som findes på Kilden sammen med Børnelinealen, eller ved at følge dette link:

https://helsingor.familiedialog.dk/resources/AKTIV_PDF.familiedialog_v.1.04.pdf

Tidlig opsporing

Seksuelle overgreb og vold mod børn og unge er ofte omgærdet af tavshed og hemmeligholdelse og kan foregå gennem længere tid, uden at omgivelserne får kendskab til det. Det kan således være en vanskelig og kompleks opgave at opspore overgreb mod børn og unge.

Det er sjældent muligt umiddelbart at få be- eller afkræftet en mistanke, og som fagperson står man derfor ofte med tvivl, usikkerhed, uvished og uden dokumentation for, om overgrebet har fundet sted. Det er ofte gennem barnet, at man får viden eller mistanke om overgreb. Barnet udviser måske nogle tegn og reaktioner eller kommer med nogle udsagn om overgreb. Barnet har brug for, at et andet menneske aktivt og engageret reagerer og tager initiativ i forhold til de udsagn, barnet kommer med, eller de tegn og reaktioner, barnet udviser. Som fagperson er det derfor vigtigt, at man dels har en faglig viden om de mulige tegn og reaktioner, som et barn kan udvise, dels har en viden om de processer, der ligger bag afdækningen af et overgreb, for såvel fagpersonen som barnet.

Børns tegn og reaktioner på overgreb er komplekse, flertydige og multifaktorielle.⁴ Der kan indgå både somatiske, psykologiske og sociale aspekter i et barns bekymrende adfærd eller mistrivsel. Samtidig er det vigtigt at være opmærksom på, at tegn på mistrivsel ikke nødvendigvis er ensbetydende med tegn på overgreb. Tegn på mistrivsel kan fx også vise sig ved andre belastende oplevelser i barnets tilværelse som fx skilsmisse, et nært familiemedlems sygdom eller død eller skoleproblemer. Manglende trivsel kan også være tegn på andre former for omsorgssvigt, ligesom det kan være udtryk for, at barnet ikke får dækket sine fundamentale udviklingsbehov.

Derfor er det hverken muligt eller hensigtsmæssigt at udarbejde en facitliste, der rummer tegn og reaktioner, som kan bruges som tjekliste, når man har en mistanke og er i tvivl. Beskrivelsen af mulige tegn og reaktioner i bilag 1 og 2 skal derfor læses som opmærksomhedspunkter. Den faglige viden om tegn og reaktioner skal altid sættes i forhold til den viden, man har om det konkrete barn og dets familie. Hvor gammelt er barnet? Hvor modent er barnet? Hvordan er barnets livsvilkår, og i hvilken kontekst kommer barnets mistrivsel eller bekymrede adfærd til udtryk? Hvad er konkret observeret, og hvad har barnet eventuelt selv konkret givet udtryk for.

---

⁴ Se bilag

Forebyggelsesplan - vold og seksuelle overgreb på børn

Alle der er beskæftigede med børnene i Børnehuset Troldehøj har relevant viden om børns seksualitet, samt om tegn på vold eller overgreb på børn. Vi kan hente relevant viden fra følgende litteratur:

- Børn&Unge 15, fra d. 4. september 2014 45. årgang, Tema Børns seksualitet
- Weber, Mette, *Børn og seksualitet*, www.metteweber.dk
- Stevnhøj, Anna Louise, (2003) *G-streng og cybersex i børnestørrelse*, Landsorganisationen Børns vilkår
- Stevnhøj, Anna Louise, (2011) *Om børns seksuelle udvikling og adfærd, om overgreb og om pædagogisk praksis, til professionelle og forældre*, Landsorganisationen Børns Vilkår
- Børn og seksualitet, Tema i Psyke og Logos nr. 2, årgang 20, Danske Psykologisk Forlag, 1999
- Anne-Mette Grundtvig, Politiken d. 17. maj 2014, "Må jeg røre ved din tissemand"
- Den kommunale sundhedstjeneste, *Nyhedsbrev om seksualitet nr. 15, september 2011*
- Overgreb mod børn, Kriminalpræventivt Råd (2007)
- Kari Killén, "Omsorgssvigt er alles ansvar" (2005)
- Kari Killén, "Omsorgssvigt", udgave 4, (2010)

I dialog

Vi tilstræber altid en åben, positiv og anerkendende dialog med børnene. Vi taler til børnene i et sprog, der matcher deres kognitive formåen. Vi anvender ikke ord eller vendinger, der hører voksenlivet til, eller som anvendes i vulgære situationer.

Vi er åbne og ligefremme i vores måde at kommunikere på. Både vores indbyrdes kommunikation, og vores kommunikation med børn og forældre skal være lødlig. Vi benytter ord som tissemand, tissekone, numse og bolleleg.

Vi spiller ikke musik med tekster, der indeholder vulgære ord og vendinger.

Vi er opmærksomme på alle de former for sprog som børnene bliver udsat for, og vi hjælper børnene med at forstå sproget eller at forstå, hvorfor de ikke selv skal anvende sprog, der har en mobbende effekt eller som forherliger vold eller seksuelle overgreb.

Vi afviser seksualiserende samtaler mellem børnene, ved åbent og kort at fortælle børnene, at seksualitet er legitimt og dejligt, men at det er noget, der foregår mellem to voksne, som er kærestes.

Ansattes samvær med børnene i dagtilbuddet

For at forebygge seksuelle overgreb, og for at beskytte personalet mod anklager om overgreb, arbejder vi ud fra følgende retningslinjer:

Børn har brug for fysisk nærvær, specielt det lille barn, derfor skal børn også have kram, f.eks. når de har behov for trøst, men vi er bevidste om, hvordan vi krammer, sådan at et kram på ingen måde har karakter af en handling, udført med den ansattes tilfredsstillelse som mål.

Vi kysser ikke børnene, hverken på kinden eller på munden. Vi mener, at kys hører til i de øverste lag af barnets tilknytningshierarki, typisk forældre, søskende og bedsteforældre. Hvis et barn lægger an til at kysse en ansat vendes kinden til, sådan at kysset bliver et kindkys.

Vi tager børnene på skødet, vi sørger for, at barnet sidder sidelæns, eller med ryggen vendt mod den ansatte.

Ingen ansatte er – som udgangspunkt, alene med børn over længere tid. Vi har altid åbne døre eller vinduer til rum, hvor ansatte er alene med børn.

Vi informerer altid en kollega om, hvor vi går hen og med hvilke børn, f.eks. på toilet, i depotrum, i køkken osv.

En ny medarbejder må ikke gå alene på ture med børn. Det er lederen der definerer, hvem der er nye medarbejdere.

Alle ansatte kan varetage overvågningen af de børn der sover i dagtilbuddet, én ansat kan i denne situation være alene med et eller flere børn. Det kan være hensigtsmæssigt, at den ansatte lægger sig ved siden af barnet, men da sker det ikke på samme madras.

Hvis vi går i svømmehallen eller på stranden klæder vi om sammen med børnene, vi sørger for ikke at vise vores køn. Sammen med den aktuelle forældregruppe beslutter vi om børnene må bade nøgne på stranden og lege nøgne på legepladsen. Hvis vi er i tvivl om forældrenes holdning, beder vi børnene om at beholde underbukser/badebukser på.

Påklædning

Alle ansatte skal være klædt på så, at de kan deltage i alle typer aktiviteter med børnene. Sommerpåklædning er minimum shorts og bluse. På stranden er badetøj ok.

Den enkelte er opmærksom på, at have tøj på, der ikke udsender seksuelle signaler, hverken overfor børn eller forældre.

Børns seksuelle lege

Vi anser børns seksualitet som naturlig, og vores holdning er, at seksuelle lege er i orden, under følgende forudsætninger

- at de børn, der deltager, er ligeværdige i alder, status og intellekt, og typisk er venner, der i øvrigt leger sammen
- at legen er frivillig for alle parter, og alle bidrager til legens "design" og forløb
- at legen foregår i en glad, spontan og nysgerrig atmosfære

Alligevel vil vi afklare, hvordan den aktuelle forældregruppe ser på børns seksuelle lege, og hvordan den ønsker, at de ansatte skal forholde sig.

Det skal altid afklares, hvorvidt situationen har en karakter så Familierådgivningen skal kontaktes.

Håndtering af grænseoverskridende adfærd

Hvis vi oplever, at børn har grænseoverskridende adfærd, fremlægger vi vores observationer for kolleger for at finde ud af, om flere oplever det samme. Vi overvejer, hvorvidt forældrene skal involveres straks, for at kunne hjælpe barnet hurtigst muligt.

Kolleger griber ind i konkrete situationer, hvor de oplever, at en anden kollega er ved at optræde grænseoverskridende. Det kan f.eks. være i form af råb, skæld ud, nedgørende sprogbrug eller intimiderende fysiske handlinger.

Kolleger støtter hinanden ved at træde til i situationer, der er ved at udvikle sig i negativ retning.

Lederen informeres altid om situationer, hvor der har været grænseoverskridende adfærd.

I alle dagtilbud i Helsingør kommune har vi en kultur, hvor der altid handles, hvis der sker en grænseoverskridende handling overfor børn, eller hvis der er optræk til grænseoverskridende handlinger.

I øvrigt...

Alle ansatte bliver gjort bekendte med dagtilbuddets kultur i forhold til dialogen og omgangen med børnene.

Vi informerer vores forældregruppe om, at vi har pligt til at underrette, hvis vi oplever, at børn bliver slået eller på anden måde krænket af forældre eller andre omsorgsgivere.

Vi tilbyder forældre råd og vejledning i situationer, hvor vi har en oplevelse af, at der kan opstå problemer med fysiske eller psykiske overgreb i familien.

Vi handler i alle tilfælde ved den mindste mistanke om fysiske eller psykiske overgreb.

Vi er specielt opmærksomme på forældre/omsorgsgivere, hvor vi har mistanke om misbrug. I sådanne tilfælde underretter vi Familierådgivningen.

Vi bruger LØFT, Familiedialog og Tværfagligt Forum i alle situationer, hvor vi har den mindste mistanke om, at barnet lider under forældrenes situation – også f.eks. ved tab eller skilsmisse.

Vi taler med børnene om deres rettigheder, f.eks. at det er forbudt at slå børn. Vi taler også med børnene om, at man har ret til at blive tiltalt på en ordentlig måde. Vi omsætter Børnekonventionen⁵ til et sprog som børnene forstår.

I hverdagssituationer taler vi med børnene om at man til enhver tid skal respektere hinandens grænser.

Vi samarbejder med forældrene i et forpligtende samarbejde, hvor både ansatte og forældre skal forpligte sig til at samarbejde og handle i forhold til de aftaler der indgås.

På forældre- og personalemøder drøfter vi, hvordan vi vil sikre omsætningen af ovenstående fælles normer til praksis således, at alle kender til de fælles retningslinjer for adfærd og omgangsformer.

---

⁵ FN's Børnekonvention

Vi er opmærksomme på denne Beredskabsplan, bilag 1, som beskriver mulige tegn og reaktioner på vold og seksuelle overgreb.

Lederens ansvar

Det er ledelsens ansvar,

- at sikre, at personalet har den nødvendige viden og handlekompetence i forhold til sager om vold og seksuelle overgreb
- at lytte til, og støtte personale der er berørt af sager om vold og seksuelle overgreb
- at bekymringssager tages op til faglig sparring i Tværfagligt Forum
- at sikre, at enheden har en Forebyggelsespolitik
- at nye medarbejdere bliver gjort bekendt med enhedens forebyggelsespolitik, og denne beredskabsplan
- at forældre/andre omsorgspersoner bliver gjort bekendt med enhedens forebyggelsespolitik
- at sikre, at der handles på både bekymring, mistanke og sikker viden om vold eller seksuelle overgreb mod børn. Hvis ikke lederen handler på mistanke eller sikker viden, er det den enkelte medarbejders pligt at indsende underretning til Familierådgivningen
- at beredskabsplanen bliver revideret efter behov og mindst hvert 4. år

Nyttige links og oplysninger

Underretninger sendes til Familierådgivningen, Helsingør Kommune, Birkedalsvej 27, 3000 Helsingør. Mail: buf@helsingor.dk Tlf. 49 28 28 28

Socialstyrelsen – Viden til gavn www.socialstyrelsen.dk/overgreb

Publikationen "**Kommunalt Beredskab**, Vejledning til udarbejdelse af kommunalt beredskab til forebyggelse, opsporing og håndtering af sager med vold og seksuelle overgreb" finder du her: <http://www.socialstyrelsen.dk/born-og-unge/overgreb/kommunalt-beredskab> i publikationen findes henvisninger til relevant lovgivning.

Videnscentret for Sociale indsatser ved Vold og Seksuelle Overgreb mod børn (SISO)
<http://www.socialstyrelsen.dk/iso/forside>

SISO's telefonrådgivning 20 77 11 20 – giver anonym rådgivning til alle faggrupper der arbejder med børn og unge, hvor der er en bekymring, mistanke eller viden om, at et barn bliver udsat for vold og seksuelle overgreb. Telefonrådgivningen henvender sig også til pårørende, forældre, og børn og unge.

Børnehus Hovedstaden

I alle fem regioner i Danmark er der etableret Børnehuse. I Region Hovedstaden:

BØRNEHUS HOVEDSTADEN

Henrik Pontoppidans Vej 8, 2200 København N

Telefon: 33 17 30 30

www.boernehuse.dk/hovedstaden

- Børnehuset yder psykologisk krisestøtte og krisebehandling til barnet/den unge og familie/omsorgspersoner
- vurderer barnets/den unges behov for lægelig undersøgelse
- videoafhører børn og unge op til 12 år
- vurderer barnets/den unges fremadrettede behov for særlig støtte og behandling
- rådgiver den kommunale myndighedssagsbehandler og bistår med at udrede og undersøge barnets eller den unges behov for støtte som led i den børnefaglige undersøgelse efter Servicelovens § 50.

Børnehus Hovedstaden skal benyttes i sager om overgreb, hvor der er behov for en tværsektoriel indsats mellem kommune, politi og/eller sygehusvæsen.

De relevante myndigheder koordinerer indsatsen i børnehuset, så barnet eller den unge undgår at skulle gentage sin beretning om overgreb flere forskellige steder.

Det er Familierådgivningen der beslutter, hvorvidt Børnehus Hovedstaden skal inddrages.

Bilag 1 - Mulige tegn og reaktioner

VOLD

FYSISKE TEGN	PSYKISKE TEGN	SOCIALE- OG ADFÆRDS- MÆSSIGE TEGN
<ul style="list-style-type: none"> • Mærker efter slag • Brandmærker • Sår på kroppen • Mærker efter kvælningsforsøg • Brud på arme og ben, kraveben eller andre knoglebrud • Symptomer på 'shaken baby syndrom' • Hyppige skadestuebesøg • Psykosomatiske klager • Vanskeligheder med kropslig kontakt, berøring • Søvnvanskeligheder 	<ul style="list-style-type: none"> • Tristhed • Indadvendthed • Ensomhedsfølelse, føler sig anderledes • Isolation • Utryk tilknytning • Mistillid til voksne • Dissociation • Lav selvfølelse • Hjælpeløshed, magtesløshed • Skyldfølelse, skamfølelse • Begyndende depression • Manglende identitetsfølelse • Svært ved at løsrive sig fra forældre/løsriver sig for hurtigt • Post Traumatisk Stress Disorder (PTSD) 	<ul style="list-style-type: none"> • Koncentrationsvanskeligheder ift. leg og samvær med andre • Leg med fx dukker, hvor vold illustreres • Vanskeligheder med impuls kontrol • Indlæringsvanskeligheder • Tab af kompetencer • Udadreagerende, aggressiv adfærd • Følelse af frustration og vrede • Hyperaktivitet, hypersensitivitet • Angst • Selvdestruktiv og selvskadende adfærd • Udvikling af beskyttelsesstrategier for at undgå vold eller afsløring heraf • Overtilpassethed • Vanskeligheder med at regulere følelser

SEKSUELLE OVERGREB

FYSISKE TEGN

<p>Småbørn</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rødmen, irritation omkring kønsorganer, skede- og endetarmsåbning • Smerte, kløe, udslæt omkring kønsorganer, skede og endetarmsåbning • Vaginal blødning, blødning fra kønsorganer og endetarmsåbning • Blærebetændelse, skedekatar • Blod i underbukserne • Have svært ved at gå eller sidde • Mave- og fordøjelsesvanskeligheder • Klager over utilpashed • Stoppe ting/objekter op i skede- og endetarmsåbning • Ufrivillig vandladning, encoprese • Revner i mundvige, sår i munden • Pådragelse af seksuelt overførte sygdomme • Synkebesvær, ubehag ift. bestemte fødevarer • Usædvanlig kropslugt (sæd) • Følger ikke normal vækstkurve 	<p>Mellemstore børn</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mellemstore børn vil udvise de samme fysiske tegn og symptomer som småbørn. <p>Herudover:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Psykosomatiske klager over smerter i underlivet, hovedpine, mavepine m.m. • Vanskeligheder med kropslig kontakt, berøring • Mangelfuld eller overdreven personlig hygiejne <p>Teenagere</p> <ul style="list-style-type: none"> • Teenagere vil udvise de samme tegn og symptomer som småbørn og mellemstore børn. <p>Herudover:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tidlig seksuel aktivitet • Tidlig graviditet og abort • Forsøg på at tilbageholde/skjule fysisk udvikling
--	--

PSYKISKE TEGN

<p>Småbørn</p> <ul style="list-style-type: none"> • Humørsvingninger • Tristhed • Angst • Uforklarlig gråd, skrigeture • Mareridt, bange for at falde i søvn • Udvide ligegyldighed, robot-lignende adfærd • Ensomhedsfølelse • Isolation • Reagerer ikke på opfordring på kontakt, trækker sig ind i sig selv/i en skal • Mistillid til voksne • Utryk tilknytning • Dissociation • Ukritisk i kontakten til andre	<p>Mellemstore børn</p> <p>Mellemstore børn vil udvise de samme tegn og symptomer som småbørn.</p> <p><i>Herudover:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Lav selvfølelse • Magtesløshed • Apati • Skyldfølelse • Skamfølelse • Begyndende depression • Indadvendthed <p>Teenagere</p> <p>Teenagere vil udvise de samme psykiske tegn og symptomer som småbørn og mellemstore børn.</p> <p><i>Herudover:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Depression • Mistillid til andre • Manglende identitetsfølelse • Forvirret omkring kønsidentitet • Forøget skyld- og skamfølelse
--	---

SOCIALE OG ADFÆRDSMÆSSIGE TEGN

<p>Småbørn</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ændring i adfærd • Seksualiseret adfærd • Overdreven/tvangspræget onani • Usædvanlig interesse i og viden om seksualitet ud over alders- og udviklingsniveau • Koncentrationsvanskeligheder fx ved leg og samvær med andre • Leg med dukker, hvor seksuelle overgreb illustreres • Regredierende adfærd, babysprog • Udadreagerende, aggressiv adfærd, sparke, slå, bide • Hyperaktivitet • Frustration og vrede • Frygt for og modvilje mod bestemte personer eller steder • Umotiveret gråd • Tavshed • Påførelse af selvforskyldt smerte, banke hovedet ind i ting, skære i sin krop	<p>Mellemstore børn</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mellemstore børn vil udvise de samme sociale tegn og symptomer som småbørn. <p><i>Herudover:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Indlæringsvanskeligheder, manglende koncentration • Udvide voksen seksuel adfærd, gå forførende, flirtende • Påfaldende påklædning • Manglende blufærdighed eller overdreven blufærdighed ift. Egen krop og relation til omgivelserne • Begyndende selvdestruktiv adfærd • Tab af kompetencer • Begyndende udvikling af beskyttelsesstrategier for at undgå seksuelle overgreb eller afsløring heraf • Mobning • Begyndende selvmordstanker <p>Teenagere</p> <p>Teenagere vil udvise de samme tegn og symptomer som småbørn og mellemstore børn.</p> <p><i>Herudover:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Selvskadende adfærd, cutting, selvmordstanker og forsøg • Spiseforstyrrelser • Alkohol og stofmisbrug • Udvide pseudomodenhed • Hemmelighedsfulde, skamfulde • Udvikling af specielt kropssprog, kropsholdning
--	---